

AXEL HOLVOET

SINTAKSINIŲ RYŠIŲ TIPAI

Sintaksinės priklausomybės sąvoka:

(i) **pagrindinis dėmuo** (>< priklausomasis dėmuo): kol kas neapibrėžiamas, intuityviai suvokiamas kaip: nepraleidžiamas, reiškiantis bendresnę kategoriją, gramatinių kategorijų žymėjimo vieta ir pan.

SKAITO knygą
įdomi KNYGA
greitai VAŽIUOJA

(ii) **semantinis funktorius**: nustato dėmenų semantinį santykį ir išplečia žodį į junginį.

SKAITO knygą
ĮDOMI knyga
GREITAI važiuoja

Pats semantinis santykis nesiskiria, nes visais atvejais (apie ypatingus atvejus – toliau) jį sukuria predikacijos santykis; skiriasi semantinio funkatoriaus santykis su pagrindiniu dėmeniu:

knyga YRA ĮDOMI
įdomi KNYGA
VAŽIAVIMAS vyksta greitai

Priklausomybės tipai:

valdymas: pagrindinis dėmuo reikalauja papildymo

modifikavimas: pagrindinis dėmuo nereikalauja papildymo

Sintaksinių ryšių tipai pagal funktorius ir pagrindinius dėmenis

	PAGRINDINIS DĖMUO	PRIKLAUSOMASIS DĖMUO
VALDYMAS	<i>valdantysis žodis</i>	<i>valdinys</i>
MODIFIKAVIMAS	<i>modifikuojamasis žodis</i>	<i>modifikatorius</i>

SINTAKSINIŲ RYŠIŲ RODIKLIAI

(i) **derinimas**

įdomi *knyga*
DERINIMO GAVIKLIS DERINIMO DAVIKLIS

(ii) **linksnio valdymas**

skaito *knygą*
LINKSNIO VALDYMO DAVIKLIS LINKSNIO VALDYMO
GAVIKLIS

Pagrindinių ir priklausomųjų dėmenų morfosintaksiniai požymiai (Keenan 1974, Zwicky 1993):

- valdantysis žodis gali būti linksnio valdymo daviklis
skaito knygą
iš spintos
vaikai bėgioja
- valdantysis žodis gali būti derinimo gaviklis
mes bėgiojame
vaikai bėgioja
- modifikuojamasis žodis gali būti linksnio valdymo gaviklis (lietuvių kalboje pavyzdžių nėra)
 hebr. *bēt* *sēfer*
 namas knyga
 STAT.CONSTR STAT.ABS
 'knygos namai = mokykla'
bayit *gādōl*
 STAT.ABS STAT.ABS
 'dideli namai'
- modifikuojamasis žodis gali būti derinimo daviklis
įdomi knyga